

Sotsiaalainete ainevaldkond

Ainevaldkonna õppeained on: inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus ja ajalugu.

Sotsiaalainete õpetamise kaudu taotleb kool, et õpilane

- mõistab ühiskonnas toimuvate muutuste põhjusi ja tagajärgi;
- omab positiivset minapilti ja kavandab tulevikuplaane;
- järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas;
- huvitub iseenda, oma kogukonna ja rahva arengust, kujundab oma arvamust;
- tunneb lihtsamaid uurimismeetodeid ja kasutab neist mõnda õppetöös;
- teadvustab kultuurilist eripära ning suhtub lugupidavalt inimeste erinevustesse, juhul kui need pole inimväärikust alandavad;
- tuleb toime eakaaslaste hulgas, perekonnas, kogukonnas ja ühiskonnas, väärtustades neid;
- omab teadmisi ja oskusi enesekontrolli, enesekasvatuse, oma võimete arendamise ja tervisliku eluviisi kohta;
- suhtub positiivselt endasse ja teistesse;
- hindab üldinimlikke väärtusi, ausust, hoolivust, sallivust, vastutustunnet ning peab lugu endast, teistest inimestest ja keskkonnast

1. Üldpädevused

Kultuuri- ja väärtuspädevus ning sotsiaalne ja kodanikupädevus

Sotsiaalainete ainevaldkond toetab erinevate väärtussüsteemide mõistmist ning aktsepteerimist. Suunatakse hindama üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi, väärtustama inimlikku, kultuurilist ja looduslikku mitmekesisust. Arendatakse oskust teha koostööd teiste inimestega erinevates situatsioonides; aktsepteerima inimeste ja nende väärtushinnangute erinevusi ning arvestama neid suhtlemisel. Innustatakse ennast teostama ning toimima aktiivse, teadliku, abivalmi ja vastutustundliku kodanikuna. Julgustatakse oma mõtete, sõnade ja tunnetega kooskõlas elamist ning oma valikute põhjendamist, seejuures teisi arvestades.

Enesemääratluspädevus

Arendatakse suutlikkust mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi ning analüüsida oma käitumist erinevates olukordades. Juhendatakse kuidas käituda ohutult ja järgida tervislikke eluviise. Tutvustatakse meetodeid kuidas lahendada suhtlemisprobleeme.

Õpipädevus ja suhtluspädevus

Kujundatakse suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning kasutada õpitut erinevates kontekstides. Arendatakse suutlikkust väljendada ennast selgelt ja asjakohaselt.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

Toetakse oskust kasutada matemaatikale omast keelt ja sümboleid. Õpitakse otsima teavet, kasutades tehnoloogilisi abivahendeid.

Ettevõtlikkuspädevus

Kujundatakse algatusvõimet ja vastutustunnet. Suunatakse märkama probleeme ja neis peituvaid võimalusi ning aidama kaasa probleemide lahendamisele. Pakutakse võimalusi seada eesmärged, koostada plaane, neid tutvustada ja ellu viia läbi ühistegevuste korraldamise ja neist osavõtu.

Digipädevus

Digivahendeid kasutatakse info otsimiseks, kogumiseks ja esitamiseks. Saadud teavet rakendatakse ühiskonna probleemide üle arutledes ja arvamust avaldades. Digitaalset sisu luuakse või koostatakse kooskõlas autoriõigustega ning osatakse kasutada digivahendeid individuaalses ja ühisloomes. Arendatakse teadlikkust kodanikuaktiivsuse väljendamise võimalustest erinevates suhtluskeskkondades ning oskust kasutada e-teenuseid. Suurendatakse teadlikkust digivahendite rakendamisega kaasneva võivatest terviseriskidest ja interneti turvalisusest.

2. Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

Kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on tähtis alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisele.

Kujundatakse hoiakuid, mida on õpilasele vaja tulevases tööelus. Õpilastele tutvustatakse

sotsiaalvaldkonnaga enim seotud ameteid, erialasid ja edasiõppimisvõimalusi.

Kujundatakse arusaama ühiskonnas toimivate muutuste põhjustest ja tagajärgedest ning

sellest, mil moel mõjutavad need õpilase valikuid ja tulevikku määravaid otsuseid.

Erinevaid ameteid ja elukutseid tutvustades pööratakse tähelepanu töö iseloomule, töökeskkonnale, töötingimustele ning vajalikele teadmistele, oskustele ja isiksuseomadustele.

Õpe annab õpilasele teadmised sellest, et erinevate tööde tegemisel on erinevad nõuded ja töötingimused. Õpilane hakkab analüüsima oma võimeid, oskusi ja väärtusi ning seostama

neid tulevase haridustee ja tööelu valikutega, koostades esmase karjääriplani.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes püüab leida lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele, pidades silmas nende jätkusuutlikkust.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

Toetatakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähendust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ja arengusuundadele ning on kaasatud kohaliku kogukonda käsitlevate otsuste tegemisse.

Kultuuriline identiteet

Toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumislaidi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel ning kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktika eripärast nii ühiskonna ja terviku tasandil (rahvuskultuur) kui ka ühiskonna sees (regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte jms kultuur; subkultuur ja vastukultuur) ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis.

Teabekeskond

Toetatakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda ning suudab seda kriitiliselt analüüsida ja selles toimida olenevalt oma eesmärkidest ning ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetikast.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutavas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Tervis ja ohutus

Toetatakse õpilase kasvamist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline käituma turvaliselt ning kujundama tervet keskkonda.

Väärtused ja kõlblus

Toetatakse õpilase kujunemist kõlbliselt arenenud inimeseks, kes mõistab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

3. Lõiming

Keel ja kirjandus, võõrkeeled

Kujundatakse oskusi

- väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult
- lugeda ja mõista erinevaid tekste.

Õpilasi suunatakse kasutama kohast ja väljendusrikast keelt, ainealast sõnavara ning järgima õigekeelsusnõudeid.

Tähtsustatakse teksti kriitilise analüüsi oskust, meediakirjaoskust, teabe hankimist, selle kriitilist hindamist, tööde vormistamist ning intellektuaalse omandi kaitset.

Juhitakse tähelepanu erinevate suhtluskeskkondade reeglitele ning ühiskondlikule mitmekesisusele.

Selgitatakse võõrkeelse algupäraga mõisteid, võõrkeeleskust arendatakse ka lisamaterjali otsimisel ja mõistmisel.

Matemaatika

Kujundatakse järgmisi oskusi:

- ajaarvamine;
- ressursside plaaneerimine (aeg, raha);
- matemaatiline kirjaoskus,
- arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid);
- oskus probleeme seada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida;
- oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

Loodusained

Õpitakse mõistma looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju inimühiskonna arengule, inimese arengut ja rahvastikuprotsesse.

Õpitakse mõistma majanduse ressursse; ühiskonna jätkusuutlikku säästlikku tarbimist, üleilmastumist, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamist ja mõistmist ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamist.

Tehnoloogia

Kujundatakse oskusi

- hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte.
- rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades.
- kasutada tehnovahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Kunstained

Käsitletakse Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemasid, iluhinnangute muutumist ajas; esteetilist arengut ja eneseteostuse võimalusi, rahvakultuuri ning loomingulist eneseväljendusoskust.

Kehaline kasvatus

Kujundatakse oskust mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana.

Arendatakse sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööoskuseid.

4. Hindamine

Hindamine toimub vastavalt Muraste Koois kehtival hindamisjuhendile. Töödele antakse kirjalik ja/või suuline hinnang I kooliastmes ja hinne II kooliastmes.

Inimeseõpetuse ainekava

Inimeseõpetus käsitleb inimest ja tema sotsiaalset keskkonda tervikuna. Rõhk on õpilase isiksuse kujunemisel ja sotsialiseerumisel ning sellele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujundamisel. Õpitav seostatakse igapäevaeluga, olulisel kohal on aktiivõppemeetodid.

I kooliastmes on inimeseõpetuses rõhk õpilase enesekohastel pädevustel ning enese suhestamisel lähiümbrusega, integreerides ühiskonnaõpetuse teemaatikat.

II kooliastmes on keskmes õpilase sotsiaalne pädevus, sotsiaalsete probleemide ennetamine, tervist tugevdav ja väärtustav eluviis.

Inimeseõpetuses hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi, kuid ei hinnata hoiakuid ega väärtusi. Inimeseõpetuses tähendab hindamine konkreetsete õpitulemuste saavutatuse ja õppija arengu toetamist, kusjuures põhirõhk on õpilase arengu toetamisel, seejuures pakkudes võimalusi enesehindamiseks. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse kujundavat tagasisidet ka väärtuste ning hoiakute kohta. Väärtuste ja hoiakute hindamist võimaldavad rollimängud, juhtumianalüüsid ning rühmatöö.

2. klass INIMESEÕPETUS

1 ainetund nädalas, kokku 35 ainetundi

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>Mina</p> <p>kirjeldab oma välimust , huvisid ja tegevusi, mida talle meeldib teha</p> <p>teab, mille poolest sarnanevad ja eristuvad erinevad sugupooled</p> <p>nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja erineb teistest</p> <p>väärtustab iseennast ja teisi</p> <p>mõistab viisaka käitumise vajalikkust</p>	<p>Minu erinevused teistest inimestest ja sarnasused nendega.</p> <p>Iga inimese väärtus. Viisakas käitumine.</p>
<p>Mina ja tervis</p> <p>kirjeldab tervet ja haiget inimest ning kuidas hoolitseda oma tervise eest</p> <p>teab, et ravimeid võetakse, siis kui ollakse haige ning teab, et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud</p> <p>mõistab ja kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport</p> <p>demonsteerib lihtsamaid esmaabivõtteid (nt haav, kukkumine, mesilase nõelamine, ninaverejooks, võõrkeha silmas, puugihammustus, põletus ja rästikuhammustus)</p> <p>teab hädaabi telefoninumbrit ja oskab kutsuda abi</p>	<p>Terve ja haige inimene. Tervise eest hoolitsemine. Ravimid.</p> <p>Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja sport. Keha puhtus ja selle eest hoolitsemine.</p> <p>Esmaabi.</p> <p>Abi saamise võimalused.</p>
<p>Mina ja mu pere</p> <p>kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad</p> <p>väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres</p> <p>selgitab lähemaid sugulussuhteid</p> <p>teab oma kohustusi peres ning pereliikmete erinevaid rolle kodus ja tööl</p>	<p>Kodu. Koduarmastus. Kodu traditsioonid. Kodutus. Lastekodu. Turvakodu.</p> <p>Perekond. Erinevad pered. Uus pereliige.</p>

<p>kirjeldab ja eristab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes</p> <p>jutustab oma pere traditsioonidest</p> <p>kirjeldab ohtlikke kohti ning olukordi kooliteel ja koduümbruses, oskab tänaval käituda ning valib ohutu tee sihtpunkti</p> <p>väärtustab toetavaid peresuhteid ja kodu</p>	<p>Vanavanemad ja teised sugulased. Sugupuu. Pereliikmete tegevus ja rollid. Kodused tööd.</p> <p>Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne. Vanemate ja teiste inimeste töö. Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond.</p> <p>Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek. Ohud kodus ja koduümbruses.</p>
<p>Mina aeg ja asjad</p> <p>eristab, mis aja kulg ja seis</p> <p>oskab koostada oma päevakava, väärtustades aktiivset vaba aja veetmist</p> <p>väärtustab oma tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks</p> <p>selgitab asjade väärtust</p> <p>oskab eristada oma ja võõrast asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta</p> <p>väärtustab ausust asjade jagamisel</p>	<p>Aeg. Aja planeerimine.</p> <p>Oma tegevuse kavandamine. Täpsus, lubadused, vastutus, ausus.</p> <p>Minu oma, tema oma, meie oma.</p> <p>Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas. Suhtumine asjadesse ja teiste töösse</p>
<p>Mina ja kodumaa</p> <p>tunneb ära Eesti Vabariigi lipu ja vapi</p> <p>oskab nimetada Eesti Vabariigi pealinna, sünnipäeva ja presidenti</p> <p>leiab Euroopa kaardilt Eesti ning Eesti kaardilt kodukoha</p> <p>tunneb rahvuslikku ja kodukoha sümbolikat</p> <p>nimetab oma kodukoha tuntud inimesi ja paiku ning väärtustab kodumaad</p> <p>kirjeldab rahvakombeid</p> <p>teab Eestis elavate rahvuste tavaid ja kombeid ning austab neid</p>	<p>Eesti – minu kodumaa. Eesti teiste riikide seas. Naaberrigid.</p> <p>Kodukoht: küla, vald, linn, maakond. Eesti Vabariigi riiklikud, rahvuslikud ja kodukoha sümbolid.</p> <p>Rahvakalendri tähtpäevad. Erinevate rahvaste tavad ja kombed. Sallivus.</p>

3. klass, INIMESEÕPETUS

1 ainetund nädalas, kokku 35 ainetundi

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>Mina</p> <p>teab ja väärtustab igaühe individuaalsust seoses välimuse, huvide ja tugevustega, õigust olla erinev</p> <p>selgitab endasse positiivse suhtumise tähtsust nimetab enda õigusi ja kohustusi teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused</p>	<p>Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus.</p> <p>Mina, Mina ja endasse suhtumine.</p> <p>Lapse õigused ja kohustused.</p>
<p>Mina ja tervis</p> <p>kirjeldab tervet ja haiget inimest kirjeldab, kuidas oma tervise eest hoolitseda kirjeldab seoseid tervise hoidmise viiside vahel: mitmekesine toitumine, uni ja puhkus ning liikumine</p> <p>teab, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud</p> <p>eristab vaimset ja füüsilist tervist</p> <p>kirjeldab olukordi ja toob näiteid, kuidas keelduda või hoiduda tegevusest, mis ohustab tervist</p> <p>demonstreerib õpituatsioonis lihtsamaid esmaabivõtteid ja abi saamise võimalusi (nt haav, kukkumine, mesilase nõelamine, ninaverejooks, praht silmas, puugihammustus, põletus ja rästikuhammustus)</p> <p>nimetab, kelle poole pöörduda erinevate murede korral</p> <p>teab hädaabi telefoninumbrit ja oskab kutsuda abi</p> <p>väärtustab tervislikku eluviisi</p>	<p>Tervis. Terve ja haige inimene. Tervise eest hoolitsemine</p> <p>Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus, liikumine ja sport. Ohud tervisele ja toimetulek ohuolukorras.</p> <p>Ravimid.</p> <p>Vaimne ja füüsiline tervis.</p> <p>Esmaabi.</p> <p>Abi saamise võimalused.</p>
<p>Mina ja meie</p>	<p>Minu ja teiste vajadused.</p>

<p>nimetab inimese eluks vajalikke olulisi vajadusi ja võrdleb enda vajadusi teiste omadega</p> <p>kirjeldab omadusi, mis peavad olema heal sõbral, ning hindab ennast nende omaduste järgi ning väärtustab sõprust ja koostööd</p> <p>eristab enda head ja halba käitumist, kirjeldab oma käitumise tagajärgi ning annab neile hinnangu</p> <p>väärtustab leppimise ja vabandamise tähtsust inimsuhetes</p> <p>nimetab ja kirjeldab inimeste erinevaid tundeid ning toob näiteid olukordadest, kus need tekivad, ning leiab erinevaid viise nendega toimetulekuks</p> <p>demonsteerib õpitu olukorras, kuidas keelduda ennast kahjustavast tegevusest</p> <p>mõistab, et kiusamine on mitteaktsepteeritud käitumine ning teab abi saamise võimalusi kiusamise ja vägivald korral</p> <p>kirjeldab enda sõnadega, mis tähendavad vastutustundlikkust ja südametunnistust</p> <p>väärtustab üksteise eest hoolitsemist ja üksteise abistamist</p> <p>kirjeldab oma tegevuse planeerimist nädalas, väärtustades vastutust</p> <p>nimetab üldtunnustatud käitumisreegleid ja põhjendab nende vajalikkust</p> <p>teab liiklusreegleid, mis tagavad tema turvalisuse, ning kirjeldab, kuidas käituda liikluses turvaliselt</p> <p>eristab tööd ja mängu</p> <p>selgitab enda õppimise eesmärgid ja toob näiteid, kuidas aitab õppimine igapäevaelus paremini hakkama saada</p> <p>teab tegureid, mis soodustavad või takistavad õppimist</p>	<p>Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Sallivus. Üksteise eest hoolitsemine ja teiste abistamine.</p> <p>Ausus ja õiglus. Leppimine. Vabandamine. Hea ja halb käitumine.</p> <p>Oma muredest rääkimine ja tunnete väljendamine. Oskus panna end teise inimese olukorda.</p> <p>Keeldumine kahjulikust tegevusest.</p> <p>Südametunnistus.</p> <p>Käitumisreeglid. Minu käitumise mõju ja tagajärjed. Vastutus.</p> <p>Liiklusreeglid.</p> <p>Mäng ja töö.</p> <p>Õppimine. Kohusetunne ja vastutus. Meeskonnatöö. Tööjaotus.</p>
<p>Mina: teave ja asjad</p>	

<p>kirjeldab erinevate meeltega tajutavaid teabeallikaid</p> <p>selgitab, kuidas võivad reklaamid mõjutada inimeste käitumist ja otsuseid</p> <p>teab, et raha eest saab osta asju ja teenuseid ning seda, et raha teenitakse tööga</p> <p>selgitab, milleks kasutatakse raha ning mis on raha teenimine, hoidmine, kulutamine ja laenamine</p> <p>kirjeldab, milliseid vajadusi tuleb arvestada taskuraha kulutades ja säästes</p>	<p>Teave ja teabeallikad ning nende kasutamine.</p> <p>Reklaami mõju. Turvaline käitumine meediakeskkonnas.</p> <p>Raha. Raha teenimine, kulutamine ja laenamine. Oma kulutuste planeerimine.</p>
<p>Mina ja kodumaa</p> <p>selgitab skeemi järgi haldusüksuste seoseid oma kodukohas</p> <p>leiab Euroopa kaardilt Eesti ja tema naaberriigid</p> <p>nimetab Eesti rahvuslikke ja riiklikke sümboleid</p> <p>kirjeldab Eestis elavate rahvuste tavasid ja kombeid ning austab neid</p> <p>väärtustab oma kodumaad</p>	<p>Küla, vald, linn, maakond.</p> <p>Eesti teiste riikide seas. Naaberriigid.</p> <p>Eesti Vabariigi ja kodukoha sümboolid.</p> <p>Erinevate rahvaste tavad ja kombed.</p> <p>Sallivus.</p>

4. klass, INIMESEÕPETUS

1 ainetund nädalas, kokku 35 ainetundi

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>Tervis</p> <p>kirjeldab füüsilist, vaimset ja sotsiaalset tervist ning selgitab tervise olemust nendest mõistetest lähtuvalt</p> <p>teab enda põhilisi tervisenäitajaid ning oskab mõõta ja hinnata kehakaalu, kehapiikkust, kehatemperatuuri ning pulsisagedust</p> <p>nimetab tervist tugevdavaid ja tervist kahjustavaid tegevusi ning selgitab nende mõju inimese füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele</p> <p>kirjeldab üldisi stressi tunnuseid ja stressiga toimetuleku võimalusi</p>	<p>Tervise olemus: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis.</p> <p>Tervisenäitajad. Tervist mõjutavad tegurid.</p> <p>Stress. Keha reaktsioonid stressile. Pingete maandamise võimalused.</p>
<p>Tervislik eluviis</p> <p>oskab eristada tervislikke ja mittetervislikke otsuseid igapäevaelus</p> <p>kirjeldab tervisliku toitumise põhimõtteid ning väärtustab neid</p> <p>teab kehalise tegevuse mõju oma tervisele ja toob selle kohta näiteid</p> <p>oskab plaanida oma päevakava, lähtudes tervisliku eluviisi komponentidest</p> <p>väärtustab tervislikku eluviisi</p>	<p>Tervisliku eluviisi komponendid.</p> <p>Tervislik toitumine. Tervisliku toitumise põhimõtted. Toitumist mõjutavad tegurid. Tervislik päeva- ja nädalamenüü.</p> <p>Kehalise aktiivsuse vormid ja põhimõtted. Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine. Uni.</p>
<p>Murdeiga ja kehalised muutused</p> <p>kirjeldab murdeiga inimese elukaare osana ning murdeegas toimuvaid muutusi seoses keha ning tunnetega</p>	<p>Murdeiga inimese elukaares. Kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeegas.</p> <p>Kehaliste muutuste erinev tempo murdeegas. Suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine.</p>

<p>aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja teab, kuidas oma keha eest hoolitseda.</p> <p>teab, et murdeiga on varieeruv ning igaühel on oma arengutempo</p> <p>teab suguküpsuse tunnuseid ja esmaste sugutunnuste seost soojätkamisega</p>	<p>Kehalise arengu mõju murdealise emotsioonidele ning tõhus toimetulek arengumuutustega. Suguline küpsus ja soojätkamine.</p>
<p>Turvalisus ja riskikäitumine</p> <p>kirjeldab olukordi, kus saab ära hoida õnnetusjuhtumeid</p> <p>selgitab, miks on liikluseeskiri kohustuslik kõigile, ning kirjeldab, kuidas seda järgida</p> <p>teab, et õnnetuse korral ei tohi enda elu ohtu seada, ning oskab abi kutsuda</p> <p>mõistab meedia kaudu suhtlemisel ohtusid oma käitumisele ja suhetele ning vastutust oma sõnade ja tegude eest</p> <p>demonstreerib õpitu olukorras, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi tubaka, alkoholi ning teiste uimastitega seotud olukorrad:</p> <p>emotsioonidega toimetulek, enesetunnetus, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine suhtlusoskus</p> <p>kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikku mõju tervisele</p> <p>väärtustab turvalisust ja ohutut käitumist</p>	<p>Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus ja õues.</p> <p>Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise valikud tehes; iseenda vastutus. Vahendatud suhtlemine.</p> <p>Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud olukorrad.</p> <p>Valikud ja vastutus seoses uimastitega. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele.</p>
<p>Haigused ja esmaabi</p> <p>oskab kirjeldada, kuidas hoida ära levinumaid nakkus- ja mittennakkushaigusi</p> <p>teab, mis on HIV ja AIDS ning kuidas ennast kaitsta HIViga nakatumise eest</p> <p>kirjeldab, kuidas hoida ära õnnetusjuhtumeid ning kuidas ennast ja teisi abistada õnnetusjuhtumite korral</p>	<p>Levinumad laste ja noorte haigused. Nakkus- ja mittennakkushaigused. Haigustest hoidumine.</p> <p>HIV, selle levikuteed ja sellest hoidumise võimalused. AIDS. Vaksineerimine.</p>

<p>teab, kuidas ohuolukorras turvalistelt käituda ja abi kutsuda, ning demonstreerib õpituatsioonis lihtsamaid esmaabivõtteid (nt kõhuvalu, külmumine, luumurd, minestamine, nihestus, peapõrutus, palavik päikesepiste jm)</p> <p>nimetab esmaabivahendeid ja kirjeldab, kuidas neid kasutada</p>	<p>Esmaabi põhimõtted. Esmaabi erinevates olukordades. Käitumine õnnetusjuhtumi korral.</p>
<p>Keskkond ja tervis</p> <p>kirjeldab tervislikku elukeskkonda, lähtudes oma kodukoha loodus- ja tehiskeskkonnast</p> <p>toob näiteid tegurite kohta, mis mõjutavad elukeskkonna turvalisust ja tervislikkust</p> <p>kirjeldab õpikeskkonna mõju õpilase õpitulemustele</p>	<p>Tervislik elukeskkond. Tervislik õpikeskkond. Tervis heaolu tagajana. Tervisliku keskkonna hoidmine.</p>

5. klass, INIMESEÕPETUS

1 ainetund nädalas, kokku 35 ainetundi

Õpitulemused	Õppesisu ja –tegevus
<p>Mina ja suhtlemine</p> <p>analüüsib enda iseloomujooni ja -omadusi, väärtustades endas positiivset</p> <p>mõistab enesehinnangut mõjutavaid tegureid ja enesehinnangu kujunemist</p> <p>mõistab enesekontrolli olemust ning demonstreerib õpituatsioonis oma käitumise kontrolli</p>	<p>Enesesse uskumine. Enesehinnang.</p> <p>Eneseanalüüs. Enesekontroll. Oma väärtuste selgitamine.</p>
<p>Suhtlemine teistega</p> <p>teab suhtlemise olemust ning väärtustab tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust</p> <p>kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju verbaalsele suhtlemisele</p> <p>demonstreerib õpituatsioonis aktiivse</p>	<p>Suhtlemise komponendid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine.</p> <p>Aktiivne kuulamine.</p>

<p>kuulamise jt tõhusa suhtlemise võtteid</p> <p>mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele ning demonstreerib õpituatsioonis, kuidas oma tundeid empaatiliselt ja suhteid tugevdavalt väljendada</p> <p>teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele ja toob näiteid eelarvamuste mõju kohta igapäevasuhtluses</p> <p>eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele</p> <p>teab, et ei ütlemine on oma õiguste eest seismine, ning demonstreerib õpituatsioonis kehtestava käitumise võtteid</p>	<p>Tunneteväljendamine. Eneseavamine. Eelarvamused.</p> <p>Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine.</p> <p>Ei ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise puhul.</p>
<p>Suhted teistega</p> <p>kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamise, jagamise, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus</p> <p>oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta.</p> <p>väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist</p> <p>demonstreerib õpituatsioonis oskust näha olukorda teise isiku vaatenurgast ning väärtustab empaatiliselt suhtlemist</p> <p>väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat</p> <p>kirjeldab kaaslaste mõju ja survet otsustele, mõistab otsuste tagajärgi</p> <p>mõistab isiku iseärasusi, teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi</p>	<p>Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine.</p> <p>Sallivus enda ja teiste vastu. Hoolivus. Sõprussuhted. Usaldus suhetes. Empaatia. Vastutus suhetes.</p> <p>Kaaslaste mõju ja surve.</p> <p>Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Isikute iseärasused. Soolised erinevused. Erivajadustega inimesed.</p> <p>Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.</p>

nimetab ning väärtustab enda ja teiste positiivseid omadusi ning teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi	
Konfliktid selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktseptib konflikte kui osa elust teab konfliktide lahendamise tõhusaid viise ja demonstreerib neid õpituatsioonis	Konfliktide olemus ja põhjused. Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed. Kriitikaga toimetulek.
Otsustamine ja probleemilahendus teab probleemide erinevaid lahendusviise ja oskab neid õpituatsioonis kasutada kirjeldab erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid ning mõistab nende tagajärgi selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima käitumisviisi valikut	Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleemide lahendamises. Tagajärgede arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel.
Positiivne mõtlemine nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi väärtustab positiivset mõtlemist	Positiivne mõtlemine. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.

Ühiskonnaõpetuse ainekava

Ühiskonnaõpetuse õpetamisega taotleb kool, et õpilane:

- tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu ning oskab neid märgata ja uurida;
- oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;
- teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises;
- väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid;
- arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust ja on seaduskuulekas;
- määratleb ennast ühiskonna liikmena ja Eesti kodanikuna;

- algatab ja toetab koostööd ühiste eesmärkide püstitamisel ja elluviimisel.

6. klass, ÜHISKONNAÕPETUS

1 ainetund nädalas, kokku 35 ainetundi

Õpitulemused	Õppesisu ja -tegevus
<p>Sotsiaalsed suhted</p> <p>Seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid: rahvus, riik, võrdõiguslikkus ja sallivus.</p> <p>Nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone.</p> <p>Toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ja nende rikkumise kohta Eestis.</p> <p>Teab ja hoiab kogukonna traditsioone.</p> <p>Teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid (pass, isikutunnistus). Nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis.</p> <p>Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid: kodanikuühendus, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus.</p> <p>Nimetab kodukohas tegutsevaid seltsi, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende tegevust.</p> <p>Teab kodukoha kodanikualgatusi ning algatab neid ja osaleb neis võimaluse korral.</p> <p>Toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta; märkab probleeme ja pakub vajajatele abi.</p>	<p>Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm).</p> <p>Mõne Eestis elava vähemusrahvuse kultuur. Rahvuslikud ja usulised kultuuritraditsioonid.</p> <p>Sooline võrdõiguslikkus. Sooline võrdõiguslikkus klassis. Soolised stereotüübid.</p> <p>Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas. Sõpruskond. Koolipere.</p> <p>Ühistegevus ja traditsioonid peres, suguvõsas, koolis, kodukohas.</p> <p>Euroopa riigid, Eesti naaberriigid. Euroopa liikmesriigid.</p> <p>Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus.</p> <p>Noorteorganisatsioonid.</p> <p>Eakohased kodanikualgatusi võimalused.</p> <p>Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused.</p> <p>Ühistegevusest tulenev kasu individile ja kogukonnale.</p>
<p>Demokraatia</p> <p>Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid: inimõigus, seadus, demokraatia.</p>	<p>Rahva osalemine ühiskonna valitsemises.</p> <p>Rahvahääletus, suhtlemine poliitikute ja</p>

<p>Iseloomustab demokraatia põhimõtteid.</p> <p>Teab ja austab inimõigusi.</p> <p>Teab, et Eesti on demokraatlik vabariik, nimetab Vabariigi Valitsuse, Riigikogu ja Vabariigi Presidendi peamisi ülesandeid.</p> <p>Teab, mis on kohalik omavalitsus, toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse tegevuse kohta.</p> <p>Teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma, toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta.</p> <p>Kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis.</p> <p>Toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat.</p> <p>Tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse õigusi, tunneb õiguste ja vastutuse tasakaalu.</p>	<p>ametnikega.</p> <p>Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus Kohalik omavalitsus. Kodukoha probleemid, analüüs, ettepanekud.</p> <p>Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon.</p> <p>Põhikooli - ja gümnaasiumiseadus (PGS) õpilase, õpetaja, lapsevanema õigustest ning kohustustest.</p> <p>Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimvääriskusele jne). Lapse õigused.</p> <p>Õpilasmavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses.</p> <p>Praktilise tegevuse korraldamine koolis. Kooli kodukord.</p> <p>Lapse õigused (õigus saada haridust, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal.</p>
<p>Töö ja tarbimine</p> <p>Teeb vahet vajadustel, soovidel ja võimalustel.</p> <p>Teab, kuidas raha teenitakse ja millest koosneb pere eelarve; oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning oma aega planeerida.</p> <p>Teab internetipanga ja pangakaardi turvalise kasutamise reegleid.</p> <p>Iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed.</p>	<p>Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine.</p> <p>Pangateenused (SMS-laenud, liising, erinevad pangakaardid).</p> <p>Elukutsed – teadmised ja oskused.</p> <p>Elukestev õpe.</p> <p>Innovatsioon ettevõtluses, ettevõtte elutsükkel.</p> <p>Kutsevalik. Hariduse osa karjääri kujundamisel.</p>

<p>Selgitab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale.</p> <p>Oskab tarbijana märgata ja mõista tooteinfot ja tunneb tarbija õigusi.</p>	<p>Elukutsed ja ettevõtted kodukohas</p> <p>Töökultuur ja tööeetika.</p> <p>Teadlik, säästev tarbimine. Kaupade ja pakendite korduskasutus.</p>
---	---

Ajaloo ainekava

Ajalugu õppides omandavad õpilased kultuuriruumis orienteerumiseks vajalikke teadmisi oma kodukoha ja maailma minevikust ning kultuuripärandist. Aine vahendusel suunatakse õpilane teadvustama, analüüsima ja kriitiliselt hindama ning tõlgendama minevikus aset leidnud sündmusi ja protsesse, nende omavahelisi seoseid ja seoseid tänapäevaga ning ajaloosündmuste erineva tõlgendamise põhjusi. Ajalooõpetus aitab kaasa teistes õppeainetes õpitava tervikuks sidumisele ning kujundab oskust mõista minevikunähtuste mõjul toimuvat arengut.

1. Üldpädevused

Kultuuri-ja väärtuspädevus ning kodanikupädevus

- ✓ Ajalugu toetab suutlikkust mõista humanismi, demokraatia ja ühiskonna jätkusuutliku arengu põhimõtteid ning nendest oma tegutsemises juhinduda.
- ✓ Süvendab lugupidavat suhtumist erinevatesse maailmavaatelistesse tõekspidamistesse.

Enesemääratluspädevus

- ✓ Enesemääratluspädevuse aluseks on suutlikkus mõista ja hinnata iseennast; hinnata oma nõrku ja tugevaid külgi ning arendada positiivset suhtumist endasse ja teistesse;

Õpipädevus

- ✓ Õppeaine kujundab suutlikkust organiseerida õpikeskkonda ning hankida õppimiseks vajaminevaid vahendeid ja teavet, samuti oma õppimise plaanimist ning õpitu kasutamist erinevates kontekstides ja probleeme lahendades.
- ✓ Õppijad omandavad õppetegevuse ja tagasiside kaudu eneseanalüüsi oskuse ning suudavad selle järgi kavandada oma edasiõppimist.

Suhtluspädevus

- ✓ Õppeaine kujundab
 - suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades;
 - lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust;
 - kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili.

Matemaatika-, loodusteaduste- ja tehnoloogiaalane pädevus

- ✓ Ajalugu toetab oskust kasutada erinevaid ülesandeid lahendades matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid kõigis elu- ja tegevusvaldkondades.
- ✓ Õpitakse eristama sotsiaalteadusi loodusteadustest (sh mõistma nendes kasutatavate uurimismeetodite eripära).
- ✓ Õpitakse otsima teavet, kasutades tehnoloogilisi abivahendeid, ja tegema saadud teabe alusel tõendus põhiseid otsuseid.

Ettevõtlikkuspädevus

- ✓ Ajalugu õpetab nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, seadma eesmärged, genereerima ideid ning neid ellu viima.
- ✓ Õppeaine kaudu
 - kujundatakse algatusvõimet ja vastutustunnet, et teha eesmärkide saavutamiseks koostööd;

- õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega;
- õpitakse ideede teostamiseks valida sobivaid ja loovaid meetodeid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ja ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.

2. Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Elukestev õpe ja karjääri plaanimine

- ✓ Kujundatakse iseseisva õppimise oskus, mis on tähtis alus elukestva õppe harjumuste ja hoiakute omandamisele.
- ✓ Kujundatakse hoiakuid, mida on õpilasele vaja tulevases tööelus.
- ✓ Õpilastele tutvustatakse ajaloovaldkonnaga enim seotud ameteid, erialasid ja edasiõppimisvõimalusi.
- ✓ Kujundatakse arusaama ühiskonnas toimuvate muutuste põhjustest ja tagajärgedest ning sellest, mil moel mõjutavad need õpilase valikuid ja tulevikku määravaid otsuseid.

Keskkond ja jätkusuutlik areng

- ✓ Toetatakse õpilase kujunemist sotsiaalselt aktiivseks, vastutustundlikuks ja keskkonnateadlikuks inimeseks, kes püüab leida lahendusi keskkonna- ja inimarengu küsimustele, pidades silmas nende jätkusuutlikkust.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus

- ✓ Toetatakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähendust, on ühiskonda lõimitud, toetub oma tegevuses riigi kultuuritraditsioonidele ja arengusuundadele ning on kaasatud kohalikkude kogukonda käsitlevate otsuste tegemisse.

Kultuuriline identiteet

- ✓ Toetatakse õpilase kujunemist kultuuriteadlikuks inimeseks, kes mõistab kultuuri osa inimeste mõtte- ja käitumisaadi kujundajana ja kultuuride muutumist ajaloo vältel, kellel on ettekujutus kultuuride mitmekesisusest ja kultuuriga määratud elupraktika eripärast ning kes väärtustab omakultuuri ja kultuurilist mitmekesisust, on kultuuriliselt salliv ning koostööaldis.

Teabekeskkond

- ✓ Toetatakse õpilase kujunemist infoteadlikuks inimeseks, kes tajub ja teadvustab ümbritsevat infokeskkonda ning suudab seda kriitiliselt analüüsida ja selles toimida olenevalt oma eesmärkidest ning ühiskonnas omaks võetud kommunikatsioonieetikast.

Tehnoloogia ja innovatsioon

Toetatakse õpilase kujunemist uuendusaltiks ja tänapäevaseid tehnoloogiaid eesmärgipäraselt kasutada oskavaks inimeseks, kes tuleb toime kiiresti muutavas tehnoloogilises elu-, õpi- ja töökeskkonnas.

Tervis ja ohutus

Toetatakse õpilase kasvamist vaimselt, emotsionaalselt ja füüsiliselt terveks ühiskonnaliikmeks, kes on võimeline käituma turvaliselt ning kujundama tervet keskkonda.

Väärtused ja kõlblus

- ✓ Toetatakse õpilase kujunemist kõlbeliselt arenenud inimeseks, kes mõistab üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid koolis ja väljaspool kooli, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires.

3. Lõiming

Keel ja kirjandus, sh võõrkeeled

- ✓ Kujundatakse oskust väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; lugeda ja mõista erinevaid tekste.
- ✓ Õpilasi juhatakse kasutama kohaseid keelevahendeid, ainealast sõnavara ja väljendusrikast keelt ning järgima õigekeelsusnõudeid.
- ✓ Tähtsustatakse teksti kriitilise analüüsi oskust, meediakirjaoskust, teabe hankimist, selle kriitilist hindamist, tööde vormistamist ning intellektuaalse omandi kaitset.
- ✓ Täiendatakse õpilaste teadmisi erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest.
- ✓ Õpilasi suunatakse märkama oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevusi ning neist lugu pidama.
- ✓ Juhitakse tähelepanu erinevate suhtluskeskkondade reeglitele ning ühiskondlikule mitmekesisusele.
- ✓ Selgitatakse võõrkeelse algupäraga mõisteid, võõrkeeleoskust arendatakse ka lisamaterjali otsimisel ja mõistmisel.

Matemaatika

Kujundatakse järgmisi oskusi:

- ajaarvamine;
- ressursside plaanimine (aeg, raha);
- matemaatiline kirjaoskus, arvandmete esitlemine ja tõlgendamine (graafikud, tabelid, diagrammid);
- oskus probleeme seada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideid analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida;
- oskus loogiliselt arutleda, põhjendada ja tõestada ning väärtustada matemaatilist käsitlust, mõista selle sotsiaalset, kultuurilist ja personaalset tähendust.

Loodusained

- ✓ Õpitakse mõistma
 - looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõju inimühiskonna arengule, inimese arengut ja rahvastikuprotsesse;
 - majanduse ressursse;

- ühiskonna jätkusuutlikku säästlikku tarbimist, üleilmastumist, globaalprobleemide, sh keskkonnaprobleemide märkamist ja mõistmist ning jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamist.

Tehnoloogia

- ✓ Käsitletavate teemade kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte;
- ✓ rakendada nüüdisaegseid tehnoloogiaid tõhusalt ning eetiliselt oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonda kujundades;
- ✓ kasutada tehnovahendeid eesmärgipäraselt ja säästlikult, järgides ohutuse ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

Kunstiained

- ✓ Käsitletakse Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuriteemasid, iluhinnangute muutumist ajas; esteetilist arengut ja eneseteostuse võimalusi, rahvakultuuri ning loomingulist eneseväljendusoskust.

Kehaline kasvatus

- ✓ Kujundatakse oskust mõista ja väärtustada kehalise aktiivsuse tähtsust tervisliku eluviisi osana eri ajastuil;
- ✓ Arendatakse sallivat suhtumist kaaslastesse ning koostööpõhimõtteid tervislikku eluviisi järgides.

4. Hindamine

Hindamine toimub vastavalt Muraste Koois kehtivalt hindamisjuhendile. II kooliastmes antakse töödele numbriline hinne.

Hindamise põhiülesanne on toetada õpilase arengut, et kujuneks positiivne minapilt ja adekvaatne enesehinnang. Hinnatakse õpilase teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sh esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele ning õpilase individuaalseid iseärasusi ja mõtlemise arengut. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid parandatakse ka õigekirjavead, mida hindamisel ei arvestata.

Ajaloo õpitulemuste kontrolli ja hindamise eesmärk on saada ülevaade ajalooõpetuse õpitulemuste saavutatusest ja õpilase individuaalsest arengust ning kasutada saadud teavet õppe tulemuslikumaks kavandamiseks.

Õpitulemusi kontrollides tuleb jälgida teadmiste (ajaloolise sõnavara) ja oskuste tasakaalu. Hindamise vormid sisaldavad 5. ja 6. klassis suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, allikmaterjali ja piltidega, loovtööd ning jutustuse kirjutamist, samuti allika usaldusväärsusust info edasikandmisel. Üksikfaktide tundmisele tuleb eelistada olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid. Lühijutu ning kirjelduse puhul hinnatakse ülesehituse loogikat ja terviklikkust, mõistete ning märksõnade sobivust konteksti, stiili ja ainealast õigekirja.

5. ja 6. klassis ei kontrollita kontrolltöödega enam kui üht õpitud teemat korruga.

5. klass, AJALUGU

2 tundi nädalas, kokku 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu
Ajaarvamine ja ajalooallikad	
<p>kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase:</p> <ul style="list-style-type: none">● sajand● aastatuhat● eKr, pKr● araabia number● Rooma number● kirjalik allikas● suuline allikas● esemeline allikas <p>teab ajaloo periodiseerimise üldisi põhimõtteid;</p> <p>leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid;</p> <p>kasutab ajalookaarti;</p> <p>töötab lihtsamate allikatega;</p>	<p>Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu;</p> <p>Ajalugu ja ajalooallikad;</p> <p>Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum, arhiiv;</p> <p>Ajatelg.</p>
Ajaloosündmused, ajaloolised isikud, eluolu	
<p>kirjeldab mõnda kodukohas aset leidnud minevikusündmust, inimeste eluolu minevikus;</p> <p>teab kodukohast pärit silmapaistvaid isikuid ja nende saavutusi;</p> <p>kirjeldab eluolu erinevusi maal ja linnas, sõja ja rahu ajal ning nende erinevusi minevikus ja nüüdisajal;</p> <p>koostab lihtsama ajaliini ja lühijutu ajaloolisest isikust ning mineviku eluolust.</p>	<p>Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas;</p> <p>Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.</p>

6. klass, AJALUGU

2 tundi nädalas, kokku 70 tundi

Õpitulemused	Õppesisu
Muinasaeg	
<p>kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid;</p> <p>näitab kaardil ja põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine;</p> <p>teab, missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutuselevõtmine;</p> <p>seletab ja kasutab kontekstis mõisteid kiviaeg, pronksiaeg, rauaaeg, varanduslik ebavõrdsus, sugukond, hõim;</p> <p>teab ja näitab kaardil kodukoha esimesi inimasustusalasid.</p>	<p>Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloostus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutuselevõtmine;</p> <p>Eesti muinasaja üldiseloostus, Pulli, Kunda;</p> <p>Muinasaegsed mälestised – kalmed ja asulakohad ning arheoloogilised leiud;</p> <p>Kodukoha inimasustus muinasajal.</p>
Vanad Idamaad	
<p>selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat;</p> <p>kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse, Mesopotaamia või Juuda riigi näitel;</p> <p>tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi:</p> <ul style="list-style-type: none">● meditsiin● matemaatika● astronoomia● kirjandus● kujutav kunst● Egiptuse püramiidid● Babüloni rippaiad <p>teab, et esimesed kirjasüsteemid olid kiilkiri ja hieroglüüfkiri;</p> <p>seletab mõisteid</p> <ul style="list-style-type: none">● linnriik● vaarao● muumia● sfinks● tempel● püramiid● preester● Vana Testament	<p>Vanaaja sisu ja üldiseloostus: ajalised piirid, looduslikud olud;</p> <p>Vana-Egiptuse riigikorraldus, eluolu, religioon, kultuurisaavutused;</p> <p>Thutmosis III, Ramses II, Tutankhamon; Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused;</p> <p>Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament, kümme käsku.</p>

Vana-Kreeka	
<p>näitab kaardil Kreetat, Kreekat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat;</p> <p>teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreeta-Mükeene kultuurist;</p> <p>tunneb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel;</p> <p>kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● kirjandus ● teater ● religioon ● kunst ● sport <p>seletab ja kasutab kontekstis mõisteid</p> <ul style="list-style-type: none"> ● polis ● rahvakoosolek ● akropol ● agora ● türann ● aristokraatia ● demokraatia ● kodanik ● ori ● eepos ● olümpiamängud ● teater ● tragöödia ● komöödia ● skulptuur ● Trooja sõda ● hellenid ● tähestik 	<p>Vanim kõrgkultuur Euroopas;</p> <p>Kreeka loodus ja rahvastik, Kreeta ja Mükeene kultuur;</p> <p>Kreeka linnriigid;</p> <p>Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas;</p> <p>Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale;</p> <p>Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine;</p> <p>Vana-Kreeka mütoloogia ja eluolu, kultuur ja religioon;</p> <p>Olümpiamängud;</p> <p>Homerose kangelaseepika, ajalookirjutus, teater, kunst, arhitektuur, skulptuur, vaasimaal;</p> <p>Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.</p>
Vana-Rooma	
<p>näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Kartaagot, Roomat, Konstantinoopolit, Ida- Roomat ja Lääne-Roomat;</p> <p>teab Rooma riigi tekkelugu ning näitab kaardil tingmärkidest juhindudes Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist;</p> <p>iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis;</p> <p>seletab ja kasutab kontekstis mõisteid</p>	<p>Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, kuningad;</p> <p>Rooma Vabariigi algus, ühiskondlik korraldus;</p> <p>Rooma võimu laienemine Vahemere maades;</p> <p>Hannibal, Caesar, vabariigi lõpp;</p> <p>Rooma keisririigi ühiskondlik korraldus;</p>

<ul style="list-style-type: none">● vabariik● foorum● kapitoolium● Colosseum● patriits● plebei● konsul● senat● rahvatribuun● orjandus● amfiteater● gladiaator● leegion● kodusõda● kristlus● piibel● provints● Ida- Rooma● Lääne- Rooma● Kartaago● Konstantinoopol● ladina keel	<p>Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine;</p> <p>Vana-Rooma kultuur, kunst ja arhitektuur, rahvas ja eluolu, avalikud mängud;</p> <p>Ristiusu teke, Uus Testament.</p>
---	--